

FORORD:

Vi i 8., 9. og 10. trinn ved Kvikne skole har hatt et prosjekt som heter "Bærekraftig utvikling". Vi i 8. og 9. trinn ble delt inn i fem ulike grupper med forskjellige emner. Målet med dette prosjektet var og sette søkelyset på de forskjellige emnene vi fikk utdelt. Emnene var følgende:

- Miljø og etikk
- Ressurser
- Vær og klima
- Resirkulering og sortering
- Miljø og politikk

10. trinn har jobbet med samme tema. Målet deres har vært en blogg om enten Forollhogna Nasjonalpark eller Innerdalen. I tillegg hadde de en klassesetur som gikk fra Lille-Orkelsjøen i Oppdal til Innerdalen på Kvikne, og til slutt Kvikne skole.

Hva er bærekraftig utvikling:

Bærekraftig utvikling er utvikling som tilfredsstillter dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstillte sine behov. Bærekraftig utvikling er et globalt begrep som handle om att vi har en klode og at vi ikke overforbruker jorda vår for mye.

For å skape bærekraftig utvikling må verdenssamfunnet jobbe på tre områder:

- Klima og miljø
- Økonomi
- Sosiale forhold

<https://youtu.be/8WrMCdnSnqc> (<https://youtu.be/8WrMCdnSnqc>)

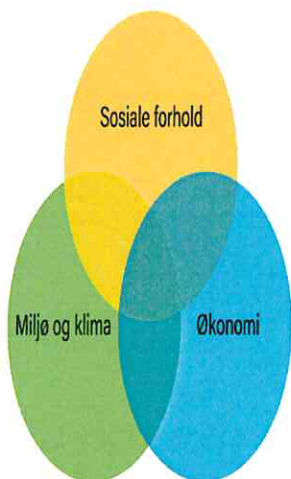
Bærekraftig utvikling er en utvikling som tilfredsstillter dagens behov uten å ødelegge for de fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstillte sine behov. For å bidra mest mulig, arbeider vi hele tiden for å forstå hvilken innvirkning vår virksomhet har.

Vår generasjon er den første som kan avskaffe ekstrem fattigdom og den siste som kan stanse klimaendringene før det er for sent.

For å skape bærekraftig utvikling må verdenssamfunnet jobbe på tre områder:

- Klima og miljø
- Økonomi
- Sosiale forhold

(<https://www.fn.no/var/globalis/storage/images/8/7/2/3/933278-3-nor-NO/Tre%20elementer%20i%20b%C3%A6rekraftig%20utvikling-01.png>)

Bærekraftig utvikling består av tre dimensjoner: økonomi, miljø og sosiale forhold.

Dette blir ofte kalt de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling. Det er sammenhengen mellom disse tre dimensjonene som avgjør om noe er bærekraftig. FNs bærekrafts mål (<https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>) er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Da målene ble vedtatt i 2015, var det med en ny forståelse for at økonomi, ulikhet og miljø påvirker hverandre i større grad enn det vi trodde tidligere. For ikke å bruke opp den eneste kloden vi har, må vi finne løsninger som balanserer belastningen på miljøet med forbruket og økonomien vår, og vi må finne bedre måter å fordele ressursene på. Det er bærekraftig både for mennesker og miljøet.

(https://www.fn.no/var/globalis/storage/images/5/8/3/0/940385-5-nor-NO/Alle%20ikoner%20RGB_Norsk_V04_Side_01.png)

For mennesker som lever i fattigdom er det åpenbart at dagens situasjon ikke er bærekraftig, fordi et liv i fattigdom tar fra mennesker deres grunnleggende rettigheter og verdighet. For de mer velstående landene er bærekraftig utvikling viktig for å skape stabilitet og fred. Den økende ulikheten i levekår, både i- og mellom stater, er en trussel mot bærekraftig utvikling fordi den skaper konflikter i samfunnet. I tillegg kan klimaendringene bidra til å hemme viktige framskritt som er gjort for å bedre levekårene til mennesker i alle deler av verden.

Klimautslipp skaper global oppvarming og stor miljø problemer. Størstedelen av dagens utslipp kommer fra rike land.

Bærekraftig utvikling er et globalt begrep som er basert på solidaritet med kommende generasjoner i tillegg til alle de som lever i dag. Det er en anerkjennelse at vi har kloden. Det er en mengde begrenset ressurser, og at det er vår felles interesse å ta vare på.

Sosiale forhold

Laget av Eiril, Simen og Ingvild

I den sosiale delen av en bærekraftig utvikling er det noe som handler om at vi skal kunne sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for å få et akseptabelt liv. Vi har noe som heter menneskerettigheter og det er det viktigste utgangspunktet for dette. Utdanning, likestilling, kulturelt mangfold og et godt helsetilbud er bare et fåtall av områdene som kan berøres. Sosiale forhold sier dermed noe om hvordan vi mennesker har det i samfunnet, om de har eller får oppfylt rettighetene som er satt, og om de har mulighet til å påvirke sine egne liv og samfunnet de lever i.

Sosial bærekraft handler om at vi skal jobbe for at alle mennesker skal ha like sjanser til en god helse, til å få utdanning, jobbe og greie å kunne leve uten diskriminering. I Norge tenker vi kanskje ikke så mye på dette her, som heldige innbyggere og arbeidstakere. Men ikke alle land opplever denne tryggheten av ulike grunner, heller ikke i Norge. Stabile og inkluderende samfunns- og arbeidsforhold er en viktig brikke for vi mennesker skal ha et trygt og stabilt liv. Det er mange folk som bosetter seg ved elver og innsjøer, men ikke så mange i ørkenen. De har sine grunner til å bosette seg ved elvebredden for da har de full tilgang til vann, men det er noen ulemper med å bo der også, men hvis vannet stiger kan de få store problemer. Når de bosetter seg i ørkenen så kan de få problemer med vannmangel. Folk kan da bli syke. Det er dårlig eller mangel på sosiale forhold, siden de ikke har eller får tilgang til medisiner og rettighetene som de trenger og har. Været har mye å si på det sosiale forholdet med dårlig vær og dårlig klær. Sjansen er da stor for en dårlig helsesituasjon siden alle ikke har den samme tilgangen på de områdene som vi i Norge har.

Sammenhengen mellom de tre likeverdige bærekraftselementene.

Sosiale forhold i dag

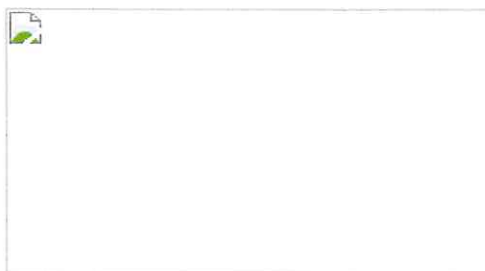
I dag er det store forskjeller på de sosiale forholdene rundt om i verden. For noen få uker siden var det flom i Charikar, Afghanistan 150 omkom og 200 kom ut levende med skader. Dette har likheter til tsunamien i 2004, men ikke i like stor grad. Tsunamien i 2004 var et jordskjelv i havet som ble til

en større bølge som slo inn over stranden og landskapet, bygninger og mennesker ble tatt av flommen. Denne flommen ble påvirket av det kraftige regnværet som var onsdag den 26. august. Sosiale forhold blir påvirket av økonomien vi har i landene, dette er det store forskjeller på fra land til land. Det er stor forskjell å bo i Norge og bo i et fattig land, det påvirker hverdagen din økonomisk og sosialt fordi du har forskjellige muligheter ut i fra hvor du bor. Dette er eksempler på at vær og klima har mye å si for det sosiale forholdet i verden.

Klimaendringer i Norge

Global oppvarming påvirker oss alle, også oss i Norge. Klimaet forandrer seg, og det blir varmere, isen smelter og dyr dør ut. Noen dyr trenger isen for å overleve, sånn som isbjørnen. Den trenger isen for å jakte. På bare de 100 siste årene har isen på Svalbard smeltet mye. Hvis isen smelter kommer isbjørnen til å dø ut. Isbjørnen er verdens største vannlevende rov-pattedyr, den trenger både is og vann for å leve. Isbjørnen jakter sel. Hvis isen krymper mer kan det bli vanskeligere for isbjørnen å komme seg ut til selen.

Mer nedbør

Ekstremvær betyr at været er mye sterkere enn det pleier å være. Det blir varmere og da blir det mer regn. Det har vært flom noen steder i landet, fordi det regner mye på grunn av klimaendringer. Temperaturen stiger og det blir varmere. Når det blir varmt blir det tørke og når det regner så blir det flom (noen ganger). Nedbør er ett samlebegrep på regn, snø, sludd og hagl. All nedbør består av vann. Om nedbør kommer som regn eller snø handler det om temperaturen. Det meste av nedbør i Norge er snø, men når temperaturen er høy nok, smelter snøen i høyden og faller ned som regn. Overgangen mellom regn og snø kalles sludd.

Hvordan vil klimaendringer påvirke Norsk Natur?

Ved en global temperaturøkning på 2 grader vil nærmest all tropisk korallrev dø. Det er store forskjeller mellom vær og klima. Været er det du kan se ute hver dag. Klima er gjennomsnittet av været over en lang stund. Det går med andre ord ikke an å se om klimaet endrer seg fra dag til dag, eller fra måned til måned. Du må i stedet måle endringer over tid.

Gjennomsnittstemperaturen på jorda er høyere nå enn den noen ganger har vært før. Hvert av de siste tiårene har vært varmere enn de forrige.

Forurensning og bærekraft

Forurensning kan skje både i vann, på land, i lufta, og i vegetasjonen. Forurensning kan ha fatale konsekvenser for Natur. Omtrent alle ting kan forurense, men noen ting forurenser mer. Vi har noen typer forurensning, to av disse er forurensning fra CO₂-utslipp, og forurensning fra avfall og søppel. For eksempel plast, er det mye av. og det er et produkt som ikke er nedbrytbart . Forurensningen fra CO₂ gjør at det blir global oppvarming, og klimaendring.

Forurensning og dyreliv

Når vi forurenser, går det ikke bare utover oss selv. Det går også utover dyrelivet. For eksempel plast på avveie, som fugler tror er mat, og som de spiser, eller plast og tau som de surrer seg inn i. Resultatet er at fugler og andre dyr dør. Fisken i havet spiser også plast, noe som gjør at også mye fisk dør eller blir syk, og det kan påvirke vi som spiser fisken. Vi kan å få i oss platen som fisken har spist.

Her ser vi en fugl som har dødd av å spise plast den har funnet. Vi kan tydelig se plasten i magen.

Forurensning i verden

I en verden der det blir mer og mer forurensning, er det viktig å tenke bærekraftig. For eksempel gjenvinning av søppel og kildesortering. Andre ting det er viktig å tenke på, er transport av varer og transport av mennesker. Der slippes det ut mye eksos og andre farlige gasser.

Grunnen til at det er mye transport, er frakt av matvarer og andre produkter. Ting fraktes rundt om i verden fordi de blir produsert på forskjellige steder i verden. Ting kan for eksempel være av norsk opprinnelse, men ha blitt kjørt rundt om i verden. Mye av gassene kommer også fra store fabrikker

over hele verden.

Dette bildet er fra Nikkel, en by på grensen mellom Norge og Russland. Pipene i nikkel slipper ut fire ganger så mye som Norge gjør på et år. Og likevel er det fabrikker som slipper ut mer.

For å minske forurensningen, er det viktig at vi som mennesker gjør en innsats. Vi kan blant annet reise mindre og bestille og kjøpe mer lokalt. Da blir det mindre av forurensningen fra kjøretøy. Vi må også huske på å resirkulere, ikke kaste ting i naturen eller havet, og kaste minst mulig. Da minsker vi forurensningen fra søppel.

Andre ting som blir gjort for å minske forurensningen, er å tenke nytt. I de siste årene har det blitt populært blant annet med El-bil. Og så er det kommet en ny søppelordning, som startet den 1. september 2020. I den nye søppelordningen er det fire dunker. En for papp og papir, en for glass og metallemballasje, og en for restavfall. Noe blir brent og brukt til å lage varme, og noe blir gjenvunnet og laget om til andre ting.

Dette er et bilde som viser konsekvensene av å ikke kaste søpla riktig. søppel på avveie er et stort problem i forhold til forurensning.

Kilder:

[regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

[naturverforbunnet.no](https://www.naturverforbunnet.no)

[StoreNorskeLeksikon.no](https://www.StoreNorskeLeksikon.no)

[Miljødirektoratet.no](https://www.Miljødirektoratet.no)

[arbinn.nho.no](https://www.arbinn.nho.no)

[wikipedia.org \(//wikipedia.org\)](https://www.wikipedia.org)

Resirkulering og sortering

Matavfall og glass og metallemballasje

Matavfall:

Matavfall er avfall som er organisk nedbrytbart.

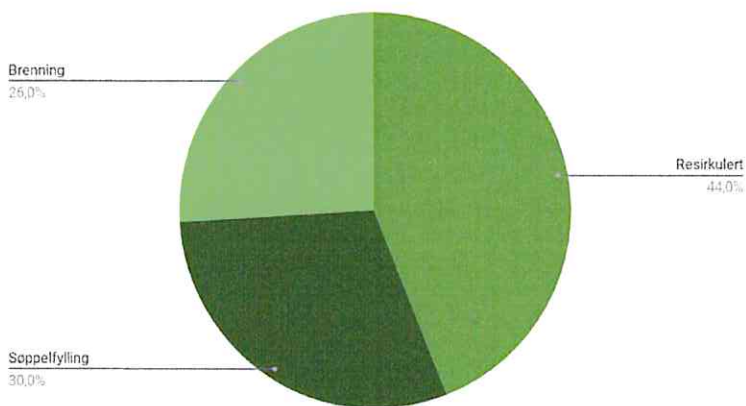
Når vi skal kaste mat så kaster vi det i Matavfallsdunken. Matavfallsdunken har et grønt lokk. I Norge kaster vi i gjennomsnitt ca.42,6 kg spiselig mat pr. person hvert år. Det er et problem hvor mye mat vi kaster her i Norge, spesielt butikkene. Siden det ikke er lov å selge mat som er utgått på dato må det kastes, og det er ulovlig å ta mate siden du kan bli syk og saksøke butikkene som kastet.

Mange bønder kaster ikke mye matavfall, siden det kan være god for til dyra, eller gjødsel til planter.

Etter vi har kastet maten i søpla så kommer søppelbilen og henter søppelet. deretter tar de det med til tanker. Tankene er helt lukkede så da blir det ikke tilgang til luft, da dannes det metangass.

Metangassen blir deretter tatt ut, og skilt fra bio restene. etter det blir metangassen brukt som drivstoff til div busser og andre kjøretøy.

Points scored

Når metangassen er tatt ut har vi igjen bio restene. Bio Restene er det som blir igjen av matavfallet når metangassen er tatt ut. Som regel blir det brukt som gjødsel for ny mat.

Glass og metallemballasje

Når vi bruker kildesortert glass i glassproduksjon sparer vi 20 % energi og ved å gjenvinne aluminium bruker man bare 5% av energien det tar å utvinne nytt aluminium. Både glass og metallemballasje

kan gjenvinnes i det uendelige uten å tape kvalitet.

Glass og metallemballasje skal kastes i dunken med turkis lokk. Før du kaster glass og metallemballasje så skal du vaske det, du burde vaske det med kaldt vann så du ikke bruker mer energi enn det tar for å vaske det. Når søppelbilen har hentet den turkise dunken så gjenvinnes glasset til ulike glassprodukter som glasopor skumglass.

Glass og metallemballasje sendes til et høyteknologisk sorteres sorteringsanlegg i Fredrikstad. hver for seg. Det er en stor magnet som tiltrekker til seg metallet, og glasset blir igjen.

Glasset blir knust og sortert i farger, deretter blir glasset smeltet å resirkuleres til nye glassprodukter.

Metallet blir kvernet og smeltet, lignende glasset. Glassbiter, papir og andre uønskede materialer blir sortert ut.

Aluminium gjenvinnes til til bla, bildeler, sykler og mye mer, og stål kan gjenvinnes til kleshengere til armeringsjern og mye, mye mere.

Farlig avfall:

Giftstoffer skal ikke resirkuleres, fordi det er farlig for mennesker, dyr og føre til alvorlige forurensninger. Avfallet skal leveres til gjenvinningsstasjonen for forsvarlig behandling, og det er gratis å levere. Elektronikk er også farlig det kan forårsake brann.

Det finnes mange måter og resirkulere farlig avfall, ett eksempel er bly, det blir brukt om igjen, noen farlige stoffer kan ikke bli resirkulert så da blir det sendt til destruksjon eller varig lagring på f.eks. Langøya

Om du har miljøgifter hjemme sørg for at de leveres som farlig avfall, det kan være lurt å ha en egen boks for det.

Kilder:

- BIR, Sirkula, Wikipedia, Grønt punkt Norge, Norsk landbruksrådgiving innlandet, Fias posten, rig.no og toogoodtogo.no

Plast

Hva er plast?

Plast er et materiale som finnes i mange forskjellige former og farger. Rundt om i hele verden brukes plast til produkter som f.eks. emballasje, møbler, hvitevarer, leketøy og elektronikk. Plast er et veldig holdbart materiale, som man kan bruke mange ganger hvis man behandler platen på riktig måte, men hvis platen ikke blir gjenbrukt på riktig måte, ender den som forurensing i naturen. Platen fraktes lett med vind og regn ut i havene.

Helt fra 1930-årene har verdensproduksjonen av plast økt kraftig. Helt siden man begynte å produsere plast, har vi produsert mer enn 6 milliarder tonn. Vi produserer ca. 350 millioner tonn hvert år. Det har blitt funnet ut at 270 millioner tonn plast flyter i havet, og det er en veldig stor sannsynlighet for at mye av denne platen brytes ned til mikroplast.

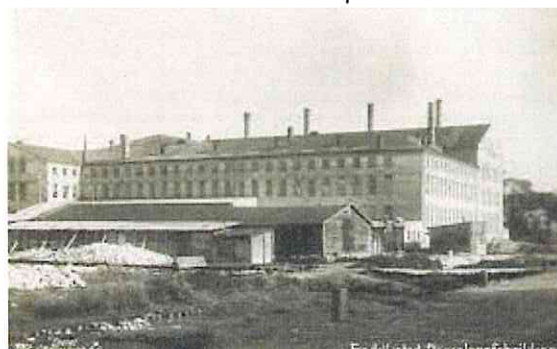

Norsk plastindustri

Norsk Teknisk Porselensfabrikk, Fredrikstad, med plastbearbeiding i 1928, og før andre verdenskrig var ca. 10 bedrifter kommet i gang. Antall bedrifter som var i 2005, var det ca. 500, med ca. 15 000 personer. Produksjonsverdien var ca. 20 milliarder kroner per år. I 2018 består plastbransjen i Norge

Her i Norge startet den første bedriften,

av nærmere 200 bedrifter.

Hva skjer med plastemballasjen etter vi har sortert den? Plastemballasjen fra husholdninger består av mange forskjellige ulike plasttyper, og disse må sorteres for å kunne brukes som råstoff i ny produksjon. Vi kan spare to kilo olje på å gjenvinne en kilo plast. Materialselskapet Grønt Punkt har ansvaret for at mest mulig plast gjenvinnes. Grønt Punkt samler inn plast fra avfallssekker i Norge, og inngår avtaler med sorterings- og gjenvinningsanlegg, bl.a. i Danmark og Tyskland.

Forurensing:

Hver dag skylles ca. 22 000 tonn plast ut i verdenshavene. Plasten forsvinner aldri og den slites ned til mindre og mindre partikler, som til slutt blir små plastpartikler som fisk og andre organismer i havet tror er spiselig mat. Det dannes rundt 8000 tonn mikroplast hvert år i Norge. Plast er i ferd med å bli et av våre største miljøproblemer. Hvis vi ikke stopper forsøplingen nå, vil det i 2050 være mer plast i havet enn det er fisk. Mikroplast er bitte små, nesten usynlige, plastbiter på under 5 mm. Ting av plast brytes ned til mikroplast. I Norge slipper vi ca. ut 10 000 tonn mikroplast i året.

Hvor lang tid bruker ting på å brytes ned?

- En plastpose kan bruke opptil 20 år på å brytes ned.
- En plastkopp blir til små biter etter 50 år.
- En plastflaske kan bruke opptil 500 år på å brytes ned.

Hva betyr å resirkulere/gjenvinning?

Å resirkulere betyr også å gjenvinne noe til ny bruk, f.eks brukte gjenstander eller avfall. Resirkulere er å la noe sirkulere på nytt, eller bringe noe inn igjen i et kretsløp. Et klimaanlegg kan f.eks resirkulere luften i en bygning. Hvor mye søppel vi kaster her i Norge har doblet seg siden tidlig på 1970-tallet. Hvis vi fortsetter i samme tempo som i dag, vil vi doble avfallsmengden innen 2030. For å skaffe materialer til å kunne produsere alle produktene som ender som avfall, brukes det stadig mer av våre naturressurser.

Det viktigste vi kan gjøre for å spare miljøet, er å hindre at avfall oppstår. Det gjør vi ved å la være å kjøpe ting som fort blir ødelagt. Nordmenn er ganske flinke til å kildesortere og prioritere resirkulering og gjenvinning, men vi kan bli mye bedre.

Kilder:

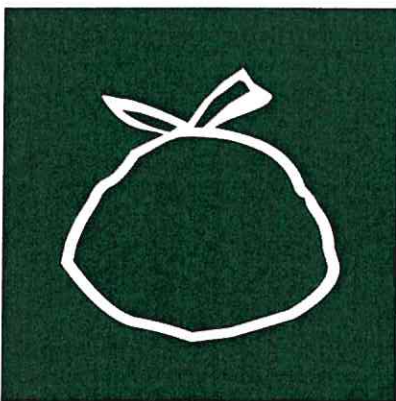
- Store norske leksikon, grønt punkt, wikipedia, sortere.no, planet-plast, elevkanalen og framtiden.no

Papp og papir

Papp og papir skal kastes i den blå dunken og den tømmes hver fjerde uke. Papp og papir sendes til sortering som sendes videre til anlegg for gjenvinning hvor det blir laget ulike papirtyper. I den blå dunken kan du kaste aviser, reklame, kontorpapir, juicekartonger, pizzaesker og bølgepapp. Rent papir sendes i dag til Norske Skogindustrier på Skogn, hvor det brukes til ny produksjon av avisepapir. Bølgepapp sendes til Ranheim paper & board, og gjenvinnes til ny bølgepapp. Kartong gjenvinnes til

nye papirprodukter hos Fiskeby Boards i Sverige.

Restavfall

Restavfall skal kastes i svart dunk. Du kan kaste bleier, bind, hundeposer og kattesand og mer.

Når du kaster søppel i restavfallsdunken må du bruke en bærepose for å unngå søl.

Restavfall legges i dunken med grått lokk, og settes frem til tømning hver fjerde uke. Dunken må ikke overfylles slik at du ikke kan lukke dunken.

Restavfall sendes i dag til forbrenning i fjernvarmeanlegg i Trondheim eller Sverige, og gjenvinnes til energi og varme. Farlig avfall og elektrisk avfall skal ikke kastes i restavfall. Det skal leveres på gjenvinningsstasjon eller forhandler. Restavfall er det som blir igjen når du har sortert ut alt som kan gjenvinnes til nye ting. Restavfall består som regel av materialer som er vanskelig å skille fra hverandre.

Hvordan skal du bruke FIAS dunkene?

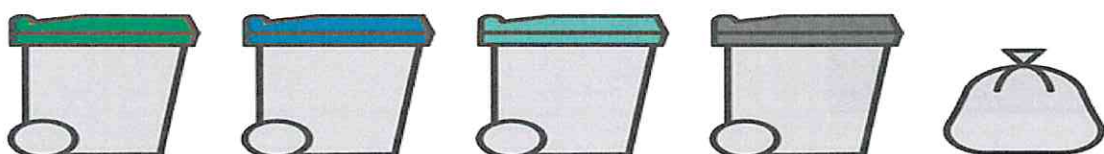
Om vinteren, når dunkene kan bli nedsnødd og veien er glatt, er det ekstra viktig å ta hensyn til renovatørene som skal tømme dunkene. Det er ditt ansvar å måke unna snø på hentedag, og å strø når det er glatt. Hvis det er kaldere enn -20 grader på store deler av en rute kan henting bli avlyst. La dunken stå framme, så samler FIAS inn avfallet på ekstraruter så snart det er praktisk mulig.

Hvis dunkene ikke er tomme? Det kan være ulike grunner til at dunkene ikke er tømt. Den kan være satt frem for sent, det kan være feil dunk, dårlig sortering, eller manglende snørydding. Det kan også være at dunkene står for langt fra veien, eller at håndtaket ikke vender frem. Hvis dunken ikke er tømt, må du vente til neste ordinære tømning.

Vedlikehold

Dunkene eies av FIAS, og skal følge eiendommen. Som bruker har du selv ansvar for renhold og vedlikehold. For din egen skyld og renovatørenes arbeidsforhold ber deg om og vaske dem og holde dem fri for lukt.

Ny ordning 2020

Hva betyr det for deg?

Mine tanker

Det blir noe nytt, en ny forandring. Det blir bedre med den nye ordningen pga av nyere tiltak som gjør det enklere for oss å sortere og levere søpla vår. Det er kanskje litt mer vanskelig for noen og gjøre dette. Særlig brøyting og strøing rundt dunkene.

Kilder:

- FIAS sine sider

Skrevet av Ylva, Magnus og Ida

Jordbruk

Laget av Olve, Maren Aurora og Oda

Jordbruk er en primærnæring, som vil si at jordbruk produserer råvarer som ikke blir behandlet. Bønder bor på en gård, de dyrker i jorden og de fleste har dyr. Noen har ikke dyr fordi de satser på å dyrke korn, grønnsaker, skog eller andre vekster. Den maten du spiser daglig kommer fra jordbruket.

Det er halvparten av bøndene i verden som dyrker mat som de spiser selv, det er noe som kalles selvforsyningsjordbruk, mens den andre halvparten driver med jordbruk som skal brukes i handel. Det mest vanlige i Norge er handelsjordbruk. Vi må ha mer produktivt jordbruk i Nord-Europa. Før i tida så dyrket ikke menneskene jorda, de flyttet rundt og samlet inn mat og når det ble tomt for mat, så flyttet de til en ny plass.

Menneskene ble mer bofaste for ca. 10.000 år siden. Det skjedde rundt Nilen og i områdene i Midtøsten. Sånn at de slapp å flytte så mye, så begynte de å dyrke jorda selv. Dem var de første som forvandlet naturlandskap til kulturlandskap. Man dyrket stort sett sin egen familie helt fram til 1700 tallet. Det er det vi kaller selvforsynte.

Vi fikk bedre redskaper og maskiner fra 1700-1800 tallet. Det gjorde at man produserer mer enn det man selv egentlig trengte, men man kunne selge og bytte mat med andre da. Og det er dette som kalles handelsjordbruk.

Man trengte mindre folk som jobbet når man fikk bedre maskiner og redskaper. Men det er ofte i de fattige landene de bruker metoden som de brukte før i tiden. Og de trenger mange folk for å få dyrket nok mat. Det er noe av matjorda som brukes for å dyrke mat, mens andre områder brukes som beiteområder for husdyr. Ris, hvete og mais er noe av det viktigste kornsortene man dyrker i verden.

Vann

Vannet på jorden er en fornybar ressurs. Når vi bruker vannet, forsvinner det ikke fra jorden. Når vannet ikke forsvinner så renner vannet ned i jorden og ut i elver og hav igjen. Det er vann overalt!

Vanndampen stiger til himmelen og samler seg i skyene og faller ned igjen som regn. Ved at vannet strømmer gjennom vannturbiner på vei mot havet, og da kan vi produsere elektrisitet. Temperaturforskjellene fører til forskjeller i lufttrykket, sånn oppstår det vind. For at man skal kunne forstå vannets kretsløp, så må man kunne forstå hvordan vannet beveger seg rundt på jorda og hvor vannet på jorden kommer fra. Vann finnes overalt.

Fosser hjelper til med å forflytte vannet

Når man ser på bilder fra verdensrommet, så kan det faktisk kunne se ut som om hele jorda er dekket av vann og det er den faktisk nesten å. Det er ca. 70 prosent vann på jorda. Og hvis vi ikke hadde hatt vann på jorda, hadde vi ikke levd. Enten som ferskvann, havvann, vann i skyer, is eller grunnvann. Men vannet kan forflytte seg ved hjelp av varme, strømninger og vind og skifte form når temperaturen endrer seg. Det kan jo hende at det vannet du drikker fra springen kan ha vært snø på Mount Everest!

Ferskvann og saltvann

Det vannet vi har mest av på jorda er saltvann. Saltvann er i vannet i havet, havbukter og sjøer. Saltvannet kan ikke brukes som drikkevann siden det er salt i vannet. Det er derfor det heter saltvann. Faktisk så er det bare en liten andel av vannet på jorda som kan drikkes. Alt vannet på jorda er det kun 3 prosent som er ferskvann og 1 prosent som kan drikkes. Det meste av ferskvannet på jorda kommer fra Antarktis i form av is. Men vi kan også finne ferskvann i elver, myrer og bekker, noen innsjøer og grunnvann.

Vind

Vindkraft brukes i vindmøller. Den driver turbiner, slik som vannkraften, skaper strøm. Det er en fornybar energi, fordi vinden ikke forsvinner. Vind er luft som beveger seg. For å forklare vind er det luftlaget rundt oss som beveger seg. Orkan er den aller sterkeste vinden. Vinden kan også være så sterk at den kan flytte rundt om på biler. Den kan også rive av taket på et hus. Lufta veier noe, selv om vi kanskje ikke merker det. Men vinden er ikke bare sterk, den kan også være så stille at ikke engang et grasstrå rører på seg. Det er er det vi kaller vindstille.

Olje

Olje er den mest dyrebare naturressursen i Norge. På grunn av olje er vi nordmenn rike og fant store oljefelt på slutten av 1960-tallet på bunnen av havet. Olje er ikke en fornybar ressurs og vil derfor ta slutt en gang. På slutten av 1950-tallet var det få som trodde på petroleumsvirksomheten langs den norske kysten.

Norge visste lite om hvor betydningsfull petroleumsvirksomheten skulle bli for norsk økonomi. De første utvinningstillatelsene ble tildelt i midten av 1960-tallet. Petroleum er en betegnelse på råolje og naturgass. Petroleum er verdens viktigste kilde for primærenergi. Petroleumsvirksomheten har gitt Norge en verdiskapning på ca 14 000 milliarder kroner. Olje og gassen vi finner i dag finner vi for det meste i Nordsjøen. Det er oppdaget mer kull, olje og gass enn det som kan brennes, hvis vi skal nå Norges klimamål og to gradersmålet.

Hva er olje?

Olje er en væske som ikke kan oppløses i vann. Kull, olje og gass består av karbon og hydrogen, og er meget energifull. Olje inneholder også små mengder oksygen, nitrogen og svovel. Fra oljefeltene utvinnes råolje som blir fordelt til flere typer oljer som har forskjellig tetthet og svovelinnhold. Typer olje er fyringsparafin, lett fyringsolje og tungolje.

Det som er farlig med å lete etter olje, er at de oljeplattformene slipper ut veldig mye CO₂ og det bli mye forurensning rundt i områdene der plattformene står. Da blir det mye CO₂, fordi det er mange oljeplattformer. Oljen blir dannet når alger og koraller ligger på havets bunn i flere millioner av år da blir det dannet råolje, før vi pumper den opp og bruker den til og smøre ting bruke det på biler også videre.

Kull

Kull er en ikke fornybar ressurs. Kull stammer fra trær som ble begravd for tre millioner år siden. Varmen gjorde så temperaturen økte. Vann, hydrogen og nitrogen ble fjernet så det som var igjen ble rikt på karbon. I store kullkraftverk brennes det kull for å skape energi, kull er en energi. For å varme hus og får lys.

Kull brennes= energien slippes fra sollyset som plantene en gang hadde i seg. Solenergi måtte til da ikke fornybare ressurser som olje, kull og gass ble til.

Økonomi

Vind, vann, sol og olje påvirker økonomien. Det er mange som kjøper seg ting som de ikke har råd til. Det er flere fattige folk i Europa.

Den økonomiske begrensningen av bærekraftig utvikling handler om å ha en sikker økonomisk trygghet for mennesker og samfunnet. I dag er det en stor forskjell i verden mellom fattige og rike.

Vi har to økonomiske systemer i verden, den ene er

-Planøkonomi, da er det staten som bestemmer hva som skal produseres, hvor mye som skal produseres av ting og tjenester. Et eksempel på hvem som hadde planøkonomi før i tiden er Sovjetunionen. Staten bestemmer, lite utvalg, men alle få det de trenger.

-Markedsøkonomi, det er tilbud og etterspørsel som bestemmer. Som vil si at man kan kjøpe og selge (som regel), det man vil. Prisen er avhenge av hvor mye man er villige til å betale. Eksempelet på markedsøkonomi er USA, der er det veldig mange private selskaper, så har du flere å velge mellom. Staten bestemmer mindre, mens vanlige folk har masse å velge mellom.

Norge har en blandingsøkonomi. Blandingsøkonomi er at det er mye å velge mellom, staten passer på at alle får det de trenger.

Hva er grønn økonomi?

Grønn økonomi er en økonomisk politikk som bruk midler som tar hensyn til naturen og klimaendringer. Grønn økonomi redusere fattigdom og bidrar til likhet og anstendig arbeid.

Hvordan er grønn økonomi annerledes enn vanlig økonomi?

Vanlig økonomi fører til et økt forbruk av naturressurser og forurensning. Hvis det ikke blir tatt hensyn til miljøet, vil naturen ødelegge sånn at både den økonomiske veksten, grunnlaget og livsgrunnlaget til de fattige blir ødelagt fordi de lever direkte av naturen.

Fiske

Fiske har vært en viktig næring i Norge i over 1000 år. Norge har lenge drevet med fiske handel med utlandet. Det har også vært en viktig inntekt for Norge. Det har vært med og gjort Norge til et rikt land. Norge er den største fiskenasjonen i Europa. Det er funnet spor på at Norge har drevet med fiske siden steinalderen. Tyskerne kom til Norge og styrte handelen om fisk som ble sendt ut i Europa.

Norge var uenig i at tyskerne skulle styre handelen. Norge var irritert fordi tyskerne ikke stolte på dem når det gjaldt handelen. Tyskerne kom for kontrollere fordi at ikke nordmennene ikke skulle gi dem noe juks eller ikke noen ting. Så tyskerne passet på handelen som gikk over hele Europa. Det ble ikke så mye handel til andre kontinenter, fordi det var langt og frakte det og fordi de ikke var så rik nok til og gjøre det.

Fiske oppdrett er noe vi driver med i Norge. Fiskeoppdrett foregår på to måter. Den ene er at de det har vi drevet med lenge. Fiske oppdrett har vært helt nødvendig for at det skal være igjen noe fisk i havområdene utenfor Norge. Problemene med det her er at det blir tatt mer fisk opp av havet enn de oppdretter og så blir det kastet så mye plast i havet at fisken dør, og at der det blir boret olje så dør mye fisk og mange arter holder på og dø ut. Så hvis vi fortsetter sånn så kommer de fleste fiskearter til og dø ut.

I noen land tar de opp fisk uten og drive med oppdrett eller setter ut igjen pluss at det er dårlige forhold der de driver på. Og båtene slipper ut farlige gasser som gjør at artene dør ut. Det som ble solgt mest på 1900 tallet var tørka torsk. Det var en stor favoritt både i Norge og i resten av Europa. Nå jobber Norge med og ikke ta alt for mye fisk.

Kilder

<https://www.elevkanalen.no/Fagkategori/10886> (<https://www.elevkanalen.no/Fagkategori/10886>)

<https://www.nrk.no/skole/?page=objectives&subject=b%C3%A6rekraftigutvikling&levels=8-10&mainArea=KE138&learningProgramme=LK20> (<https://www.nrk.no/skole/?page=objectives&subject=b%C3%A6rekraftigutvikling&levels=8-10&mainArea=KE138&learningProgramme=LK20>)

https://www.google.com/search?q=bio&rlz=1CAIUCL_enNO916NO916&oq=bio&aqs=chrome..69i57j0l7.1308j1j9&sourceid=chrome&ie=UTF-8 (https://www.google.com/search?q=bio&rlz=1CAIUCL_enNO916NO916&oq=bio&aqs=chrome..69i57j0l7.1308j1j9&sourceid=chrome&ie=UTF-8)

q=bio&rlz=1CAIUCL_enNO916NO916&oq=bio&aqs=chrome..69i57j0l7.1308j1j9&sourceid=chrome&ie=UTF-8)

<https://www.regjeringen.no/no/tema/energi/olje-og-gass/id1003/>
(<https://www.regjeringen.no/no/tema/energi/olje-og-gass/id1003/>)

<https://snl.no/olje> (<https://snl.no/olje>)

<https://eis.no/energikilder/olje/> (<https://eis.no/energikilder/olje/>)

Regnskoger

Laget av Eline, Noor og Gøril

Hva er regnskogen?

Regnskoger er skoger der det er mye nedbør jevnt fordelt i året. Det fuktige varme klimaet er perfekt for planter og dyreliv. Regnskoger er tette skoger med trær som er grønne hele året. De fleste regnskoger er tropiske, og ligger nær ekvator, den varmeste delen av jorda. Regnskogen er verdens eldste økosystem. En av de største truslene mot regnskogen er nedhugging. Hvis regnskogen forsvinner vil det være en katastrofe, både for mennesker, dyr og planter.

Amazonas-regnskogen:

Regnskogen i Amazonas er verdens største regnskog, og ligger i Sør-Amerika. Regnskogen dekker 6 millioner km², som er nesten like stort som Australia. Over halvparten av jordas arter bor der, både planter og dyr. Hvert sekund blir et område så stort som en fotballbane hugget ned i regnskogen for å dyrke jorden, for å hente ut mineraler eller for å bygge vei. Dette ødelegger hjemmet til mange planter, dyr, mennesker og verdifulle mat og medisinplanter. Tretoppene er den travleste og mest bråkete delen av regnskogen. Det bor flere dyr der enn noe annet sted.

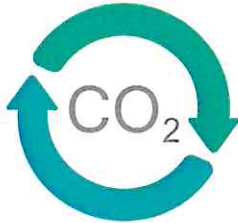
Politikk:

Det finnes ingen rike land som har tropiske regnskoger, tropiske regnskoger finnes som regel bare i fattige land. Så nå har FN kommet opp med en ide om at rike land betaler fattige land, sånn at de kan beskytte regnskogene. Rundt hundre tusen bøssebærere samlet i år inn penger til

Regnskogfondet. De fikk inn nesten 200 millioner kroner. Regnskogfondet jobber blant annet for å redde verdens største regnskog.

Urfolk i Amazonas Regnskogen kalles panará-folket. Panará-folket er helt avhengig av regnskoger og gjør alt de kan for å hjelpe den. Regnskogene som finnes nå idag, har utviklet seg gjennom 50 millioner år, men på de 50 siste årene har den blitt halvert.

CO₂:

Det blir færre og færre trær som tar opp karbondioksid og slipper ut oksygen, som vi puster inn. For mye karbondioksid kan føre til global oppvarming, jorden blir varmere. Det betyr at regnskoger bidrar til at klimaet og været i hele verden er i balanse, så vi trenger regnskoger.

Egne tanker:

Jeg tenker det at det er greit å hugge ned litt av trærne i regnskogen, sånn at bønder kan dyrke korn og sånt, men jeg bare håper at bønder ikke tar for mye skog, da vil mange forskjellige arter borte. Regnskogen er jo med på å bidra til at klima og været i verden er i balanse, så vi må ha regnskoger. Jeg synes jo at det er mye gøy om regnskoger, men det er veldig mye alvor også.

Visste du det?

Visste du det at kolibrier er de eneste fuglene som kan fly baklengs? Og at forskere bygger gangveier i trærne og flyr i varmluftsballonger for å studere denne skjulte verdenen.

Kilder: Miljøagentene.no, Store norske leksikon, FN.no, den ville vakre regnskogen (bok), Leve jorda (bok).

MDG (Miljøpartiet De Grønne)

Transport: hovedessensen i politikken til partiet er at alle skal ha et godt liv, uten at det går utover andre. Forbrukersamfunnet er noe partiet jobber med for å legge om.

TRANS

er også et viktig element i partiets politikk.

- de vil redusere kollektivtrafikken med 20 prosent.
- de vil redusere flytrafikken.
- de vil bygge mer strømnnett for elbiler og de ønsker at det blir mer elbiler.

SUM: Transport er en av de største kildene til klimautslipp.

biogass

FORNYBAR ENERGI:

- bølgekraft
- vindkraft

solenergi

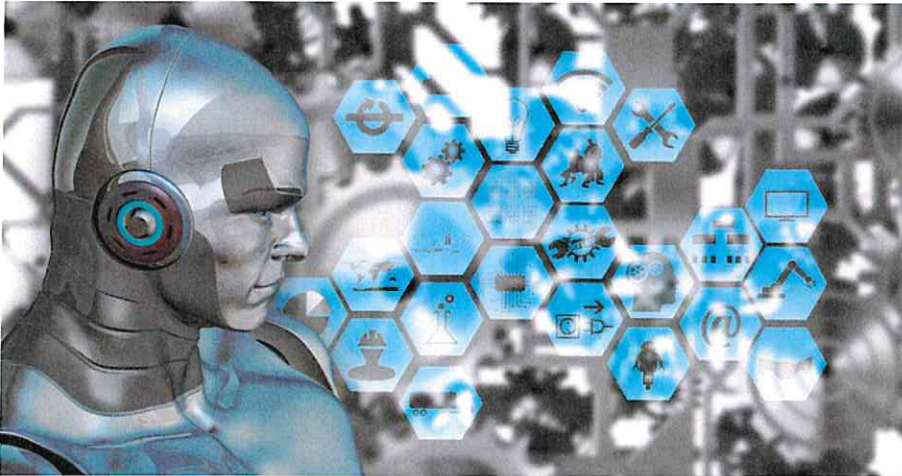
- gass

ENERGISPARING :

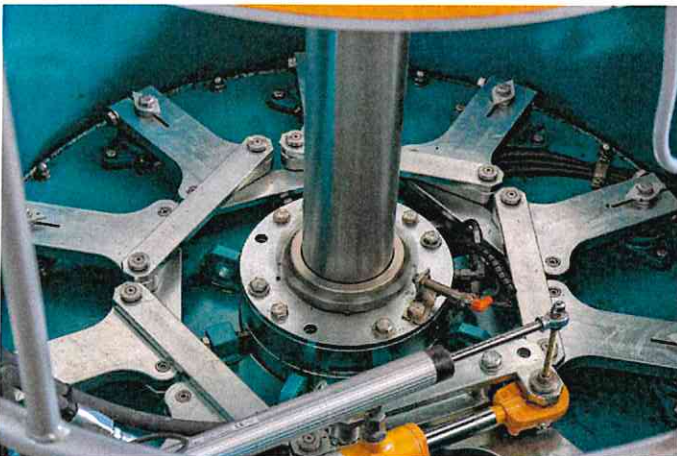
- rundt halvparten av energiforbruket i Norge kommer fra fossil energi

- de grønne vil ha stor satsing på energisparing i det offentlige, i næringslivet og i de tusen hjem.
- de grønne vil bruke virkemidler som støtteordninger, energikrav, miljøkrav og ny teknologi
- vil prioritere energisparing fremfor ny utbygging
- setter hensynet til norsk natur, teknologiutvikling og potensial for globale utslippskutt foran mest mulig produksjon

VANNKRAFT:

- de ønsker å gjennomgå regelverk for å kunne ruste opp flere eksisterende vannkraftverk

VINDKRAFT:

- de er for en nasjonal rammeplan for vindkraftutbygging, vedtatt av stortinget
- MDG ønsker å bevare urørt natur.
- Kommunes syn skal taes hensyn til ved utdeling av konsesjon til bygging av vindkraftverk

Kilder: MDG.no

Elbil

Elbil er en bil som går på strøm. Nissan leaf, Volkswagen e-golf, BMW-i3 og Tesla er eksempler på noen EL-biler. Energien til framdrift lagres som regel i batterier.

Elektrisk drift var forholdsvis vanlig i den tidlige bil-historien fra midten av 1800-tallet og fram til begynnelsen av 1900-tallet. Men på grunn av begrenset rekkevidde og dårlig

motorytelse, ble elektriske biler raskt utkonkurrert av bensinbiler. Tidlig på 2000-tallet økte interessen for elektriske biler på ny ettersom forurensing fra biler med forbrenningsmotor etter hvert ble ansett å være et stort problem, både lokalt og globalt.

Elbiler slipper verken ut CO₂ eller eksospartikler, og støyer mindre enn biler med forbrenningsmotor. Dette gjør dem attraktive som verktøy mot klimautslipp og for forbedring av luftkvaliteten i byene.

Det finnes ulike typer elbiler. Mest vanlig å finne på det norske markedet i dag er elbiler med elmotorer som drives av et batteri. Vi utnytter oss av den strømmen vi har i strømnettet til å lade opp dette batteriet.

Farten til elbilen kontrolleres på mange måter på samme måte som en volumkontroll. En variabel spenningsfordeler (potensiometer, eller spenningsmåler om du vil) kontrollerer hvor mye motstand strømmen, som går fra batteriet til motoren, opplever.

Energien til elmotoren får man fra bilens batteriet. Problemet med batteriet hos en elbil er at det ikke kan være for tung eller for stort og det må være svært effektiv, noen som teknologisk er svært vanskelig. I dag bruker de fleste nye elbilene forskjellige former for litiumionbatterier. Denne batteritypen er den samme du trolig finner i både i mobilen og pcen din. Den er svært effektiv og krever mye mindre plass enn de gamle batteriene.

I Norge kommer nesten all strømmen fra vannkraft og det gjør at elektrisiteten vi kan bruke til å lade opp bilene våre vil være en av de grønneste det er mulig å anskaffe. På denne måten vil elbilen bli de mest miljøvennlige kjøretøyet som i dag er tilgjengelig for forbrukeren.

Fordeler med elbil

Elbilier har billigere eller gratis parkering. De er også fritatt for moms ved både kjøp og leasing. Elbiler trenger ikke å betale årsavgift. Du sparer du 3000 kr. I året. Elbiler lager mindre støy når man kjører. Til slutt vil jeg nevne at elbiler er billigere i drift. Strøm er vesentlig billigere enn bensin, det gjør at driftstoffutgiftene for en elbil er vesentlig mindre enn for en bensin- eller dieselbil. Elbiler kan også kjøre i kollektivfeltet.

Ulemper med elbil

En av de største ulemene med elbill er at de har kortere rekkevidde enn bensinbiler- dieselbiler selv med hurtilading blir man gjerne stående i 15-20 minutter for å lade på lengere turer. Du kan også risikere å havne i ladekø blir du stående bak flere biler, kan du risikere å vente på å få ladet.

Kilder:

<https://www.santanderconsumer.no/magasinet/bilmc/miljo-og-teknologi/fordeler-og-ulemper-med-elbil/> (<https://www.santanderconsumer.no/magasinet/bilmc/miljo-og-teknologi/fordeler-og-ulemper-med-elbil/>)

<https://elbil.no/om-elbil/elbil-energi-og-miljo/> (<https://elbil.no/om-elbil/elbil-energi-og-miljo/>)

<https://ungenergi.no/miljoteknologi/transport/elbil/>
(<https://ungenergi.no/miljoteknologi/transport/elbil/>)

Parisavtalen

Parisavtalen er en avtale som skal sørge for at alle verdens land hjelper til med å begrense klimaendringer, målet er å utføre bærekraftige løsninger for kloden vår. Målet med avtalen er å begrense klimaendringene og skadene som skjer på jorda. Avtalen har tre hovedmål:

1. begrense global oppvarming. Målet er jo å holde temperaturen på godt under 2 grader.
2. øke kapasiteten til landene for å tilpasse oss klimaendringene og oppnå en endring for kloden.
3. ikke slippe ut mer klimagass enn vi greier å fange inn igjen.

Det er over 190 land som har signert avtalen. Avtalen ble vedtatt den 12. desember 2015 i Paris. Men den ble ikke trådt i kraft før den 4. november 2016.

Navnet «parisavtalen» er ganske åpenbart hvorfor det fikk akkurat det navnet. Avtalen ble jo vedtatt i Paris så den er oppkalt etter det.

Dette er Presidenten av USA, Donald Trump. Han har trukket USA fra prisavtalen

Hvert enkelt land må gjøre sin innsats for kloden. Blant annet må alle landene lage sin egen plan om hva de kan gjøre. Målet er å bli klimanøytrale.

Alle land bortsett fra Syria, USA og Nicaragua støtter avtalen.

Å være klimanøytrale vil si at man skal begrense utslippet av klimagass i atmosfæren enn det man greier å fange opp og eller fjerne.

Avtalen skal 'fornyes' hvert femte år fra og med 2020. hver gang det fornyes gjøres det små forskjeller. Det skal bli mer ambisiøst enn det var forrige gang.

«Landene» er enige om at temperaturen på kloden ikke må stige mer enn 2 grader før århundret er over. Man skal gjøre så godt man kan for å få temperaturen til å ikke stige mer enn 1,5 grader.

Dette bildet er fra Paris i 2015 da parisavtalen ble vedtatt

Det er fem regler/avtaler som landene må holde. Å ikke forlate avtalen innen 3 år er blant annet en regel blant de.

De har lagt til rette for at de rike landene må betale mer penger enn de fattige som ikke har så mye å støtte med.

(Rike land) skal bidra med penger til å hjelpe fattige land med å kutte utslippene sine, og til å forminske klimaendringene.

land, (ikke fullt så rike) kan bidra men de er ikke forpliktet.

I begynnelsen skal landene bidra med 100 milliarder dollar i året! (til sammen) Etter hvert skal det økes. Dette er mye penger men det går til fellesskapet.

– Det er ikke mulig å nå klimamålene og ta vare på naturen hvis den katastrofale avskogingen i Amazonas fortsetter. (Dagbladet)

Landene skal dele kunnskap og erfaring med hverandre. (bedre å jobbe sammen). Skal man greie dette prosjektet må man jobbe sammen.

Jeg synes dette er en veldig grei avtale for miljøet, ikke alle syns det. Blant annet president av USA, Donald Trump.

I 2017 meldte USA`s president Donald Trump en avgjørelse om at han ville trekke landet fra avtalen. Han ønsker å forhandle frem en avtale han mener vil bli bedre for USA.

USA er et av de landene som forurensner mest. Derfor er det et problem at de ikke er med i Parisavtalen. Siden landet er så stort er det ofte det blir mye forurensning. Derfor er det et problem siden de ikke er en del av parisavtalen mer. De har ikke et like bra system som det vi i Norge har, de resirkulerer ikke like bra som det vi gjør. Derfor havner mye søppel og plast i havet og i naturen. Dette må vi gjøre noe med.

Avtalen forbød land å trekke seg de tre første årene. Dette var for å se hvordan det ville funke med denne løsningen. USAs president Donald Trump mente avtalen ikke fikk mye fordel for USA fordi det ble for dårlig for økonomien deres. Han mener nok alle landene burde betale like mye så det skal bli likt fordelt og mest rettferdig. (det står ikke mye om akkurat det på internett)

Og det er jo ikke det avtalen er til. Den er jo til for at vi skal gjøre det vi kan for å redde kloden vår. Hvis alle har den innstillingen som han har vil jo ikke dette gå. Det må gjøres forskjeller og det må gjøres på en smartere måte. Da hjelper det ikke å tenke på deg selv. Vi må tenke på fellesskapet!

Derfor trengs det nye ideer fra alle.

I november 2019 meldte USA seg formelt ut av prisavtalen.

Det er viktig at vi tar tak i dette problemet(forurensning), Hvis alle hjelper til å jobber sammen kan vi greie å ta vare på kloden vår. Vi har bare en klode og den må vi ta vare på.

Hvis vi jobber sammen kan vi redde jorda vår. Jeg synes det er veldig fint at det ble opprettet en sånn avtale. Den er til for at ALLE skal hjelpe til med å finne nye løsninger som er bærekraftige.

Bærekraft vil si at man må bruke de ressursene man har, men man må også tenke på at det kommer folk etter oss så vi må alltid spare så de får det vi får. Med både mat, olje, jordbruk, drikkevann og klima.

Kilder:

FN.no

Store norske leksikon (SNL)

Wikipedia

Dagbladet

E2

Produksjon og forbruk av klær

Nordmenn er en av de som handler mest. Norge er faktisk det landet i Europa som har høyest forbruk per innbygger, og hvis vi ser tilbake 20 år ser vi at den dag i dag kjøper vi nesten dobbelt så mye klær. 1/6 av klærne vi kaster ender opp på tøy innsamling og resten kastes.

Når vi kjøper klær, kjøper vi ofte klær som er laget i land langt borte. Dette gjør at det vi kjøper må fraktes veldig langt for at det skal komme seg i butikker i Norge. Når det skal transporteres så langt fører det til mye CO2 utslipp, og for mye CO2 utslipp påvirker klimaet på jorda. Klær har altså en kostnad som ikke står på prislappen, en kostnad for miljø og klima. For å handle mer miljøvennlig kan man handle ting som er svanemerket, fairtrade merket eller merket med EUs miljø blomst. De tingene som er merket med dette holder helse og miljøkravene EU har satt. Det kan også hjelpe og kjøpe brukt.

Bomull er det mest brukte materialet, men det brukes masse vann og kjemikalier på bomullsplanten. Noen av disse kjemikaliene er giftige og kan skade natur, dyr og mennesker. Hvert år dør flere mennesker av forgiftning fra dette. De materialene som kan skade miljø, mennesker og dyr er bomull, plast og materiale som ikke er miljømerket, disse materialene er ikke veldig miljøvennlig og ikke bærekraftig. Det finnes også miljøvennlige materialer som bambus viskose, økologisk bomull, lin, hamp, tencel og resirkulerte materialer. Disse materialene er bærekraftig og miljøvennlige, og produksjonene av disse materialene er etisk og miljøvennlig.

Mye av problemene med det store forbruket vi har ovenfor klær gjør at det må produseres veldig mye, og det skal ofte være billigst. Når vi gjør dette (altså kjøper det som er billigst) tenker vi kanskje ikke på alt det arbeidet som ligger bak eller hvordan arbeidsmiljøet og arbeidsforholdene er der klesplagget blir laget. For at vi skal få billigst mulig klær jobber mennesker i andre land hardt og mye. Disse menneskene har kjempelav lønn og jobber i veldig dårlige forhold som f.eks at det ikke

er toaletter, dårlig luft, varmt, dårlige stoler osv. De har også ofte dårlig forhold til fabrikkeneierne som styrer fabrikkene de jobber på og myndighetene i landene. Vi handler billige klær på bekostning av deres dårlige lønn og dårlige arbeidsforhold.

Det er ikke bare det at vi har et veldig høyt forbruk, det er også produksjonen av klær. Ofte er det produsert av folk som har dårlig råd, tjener lite og jobber i forferdelige arbeidsforhold. Hvis vi ikke handler klær som er laget av et miljøvennlig materiale, laget rettferdig og klær som ikke trenger å transporteres veldig langt. For å få en endring i dette kan for eksempel land samarbeide med hverandre for å få en endring i problemet. Noe som kan være vanskelig er at endringene må skje etisk riktig, altså riktig for alle parter. Noe som kan redusere det som forurenser av forbruk og klær er å handle et miljøvennlig alternativ.

Mange som jobber på disse fabrikkene syr ofte den samme sømmen over flere år. De som jobber på disse fabrikkene tjener dårlig og får så vidt råd til mat og husleie altså akkurat nok til og overleve. Dette er et globalt problem altså et problem som er i hele verden. For at det skal skje noe må hver enkelt gjøre endringer i forbruket vårt individuelt. Vi kan stille oss selv spørsmål og vi kan tenke over om vi faktisk trenger det og hvorfor vi egentlig kjøper det? Tenker vi på kvaliteten? eller kjøper vi det bare fordi det er billig og vi tror vi sparer penger på det.

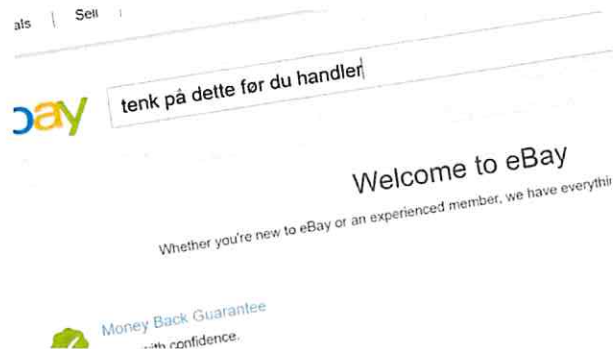
Egne tanker om dette:

Jeg tror at det står på hver enkelt og at hver enkelt må gjøre en forskjell. Jeg mener også at for at vi skal bli mer bevisst på dette problemet med forbruk og produksjon av klær. Jeg mener også at vi må bli mer informert om problemet og forstå problemet for og da skjønne at vi må gjøre noe med det. Jeg tror det ofte er sånn at i noen tilfeller så vet vi om problemet og vet vi kan gjøre noe, men det ender fortsatt med at vi ikke gjør noe med det. Jeg tror at en av grunnene til at dette skjer er at vi har det bra og da er det liksom greit osv. Jeg mener at vi må endre denne tankegangen og faktisk

gjøre noe, for hvis vi gjør dette vil vi se store endringer. Jeg tror vi må tenke mer på konsekvenser handlingene vi gjør faktisk har. Mye som kan redusere det som forurenser av forbruk og klær er og handle et miljøvennlig alternativ.

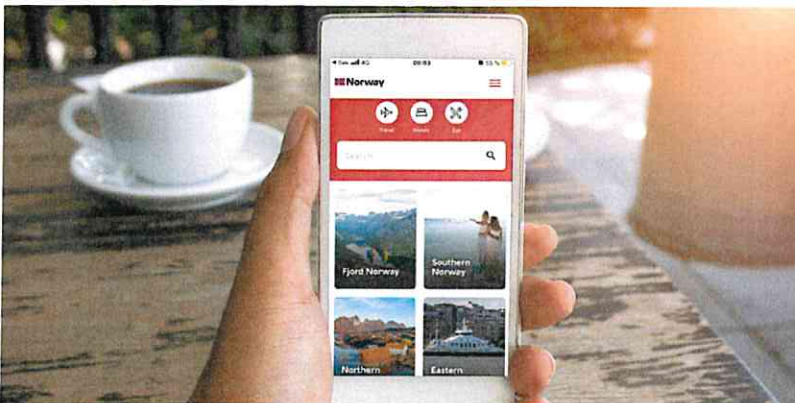
Kilder: elevkanalen, nrk skole og grontskifte.no

Skrevet av Maja Tørhaug Brevad

Turisme er et problem i små land

Det er ganske mange norske kommuner som nå er fortvilet. De vil at de turistene som har kommet på besøk skal betale litt skatt. Men det sa regjeringen nei til. Men nå har kommunene i Nordland og Lofoten tatt i bruk en ny reise app. I appen får turistene informasjon om lokalområdet, og muligheten til å betale litt for naturopplevelsene hvis de har lyst til det.

Vi har fått en god mulighet når det gjelder reiseliv i nord og i Norge, Men vi kan ikke la det bli et problem. Vi må prøve å samarbeide og jobbe med det videre, turister betyr mye for hele regionen.

Det er også problemer på Mallorca pga mye turisme. Bare fra 2010 til 2016 har turismen økt med hele 23% ifølge avisen Tot Inoclos. På stranden Playa De Palma er det fullt av turister på sommeren. Turister er villig til å betale flere tusen for å være der i et par uker. det gjør så at det blir problemer for lokalbefolkningen som ikke har samme mulighet.

I 2016 så var det mer enn en hel milliard mennesker som var på ferie. Verdens turistorganisasjon, UNWTO, meldte i 2011 at tallet kan bli så høyt som 1,8 milliard innen 2030. Dette påvirker den verden vi lever på og noen områder påvirkes mer en andre. Hver av oss har påvirkningskraft, og det

lille vi gjør kan gjøre en forskjell på god og vondt. Særlig om det blir mange nok av oss, og spesielt om vi reiser sammen.

Norge sliter med over turisme enkelte steder og Norsk reiseliv setter rekorder hvert år. Mens noen jubler og er glade, er andre bekymret for klimaendringene som fører med. Norge har blitt et populært land å feriere i. men hvordan påvirker det naturvernet.

Gudrun Helgadottir, som er professor ved høgskolen sørøst i Norge, har forsket på bærekraft i turisme, og mener to temaer er viktige å få frem, klimaendringer og over turisme. Helgadottir mener det ikke finnes noe fasit på hva som skal til for bærekraftig turisme utvikling, men at respekt for natur, kultur og samfunn må være prinsipp både for turister, industrien og de som har offentlig ansvar.

Park-kommune i Nærøyfjorden Verdsarvpark alt for ofte baksidene ved å være vertskap for en million gjester. Kommunene og Verdsarvparken jobber aktivt for å løse problemene lokalt, men overturisme er et stort problem som krever nasjonale løsninger.

Torbjørn Røe Isaksen inviterte nylig inn til diskusjon for hva som skal til hvor å løse turismen bedre.

Veksten i reiselivet må skje på en måte som kommer lokalbefolkningen til gode, og samtidig ta vare på våre fine og spesielle natur og kulturressurser. For å lykkes med dette så må vi utvikle gode løsninger, som reduserer belastningene knyttet til turisme på norske reisemål, sa næringsministeren.

Når man er mye på ferie og reiser så slipper man ut CO2 pga mye kjøring flyturer osv. CO2 er en dårlig gass som sørger for global oppvarming, og global oppvarming er ikke bra for miljøet.

Kilder: Elevkanalen, Vg, Dagbladet , Google bilder

Skrevet av Caspar Stai

Konsekvenser av netthandel

Frakt:

Frakten av det vi handler på nett forurenses luften med alt CO₂. Men det finnes mange oppfinnelser som hjelper dette, men tenk hvis det var en mer grønn løsning for eksempel at i stedet for at vi bare fyller opp halve varebilene, sånn at de sendes ut fortere kan det vente litt og heller fylle hele og spare den ekstra turen. Men hvis den varen ikke er på lager må den flys fra et annet lager som til slutt blir sendt på døra. Mange av varene vi kjøper går igjennom ca. 0-4 land. Transporten vil ofte lage støy og uønsket utslipp i jord, vann og luft, visuell forurensning og forbruk av små ressurser, høye energi og CO₂ utslipp. Forskerne jobber for at det skal bli mindre forbruk ved frakt av varer de har for eksempel WiFi trafikk lys som sender signal til sjåførene og dermed senker de eller øker farten

Butikker stenges:

Hvis flere handler på nett vil flere og flere lokale fysiske butikker stenges, og hvis du bare skulle kjøpe et par sokker så må du bestille fra nett. Og som du da må vente på i tillegg til at det forurenses ved frakt. Det du kan gjøre er hvis for eksempel det er 200 kr billigere og kjøpe på nett så kan du ta og kjøpe det i butikken for miljøet sin skyld. Statistikken viser at hver tredje nordmann handler på nett hver måned. I 2016 handlet vi nordmenn for ca. 36,5 milliarder kr i norske nettbutikker.

Hva vill skje?

Vis vi fortsetter vil vi til slutt ha færre og færre fysiske butikker, og mer og mer varebiler på veien og CO₂ utslippene vil bli større.

Hva kan være en grønn løsning?

Vi kan prøve å få det til og være mindre trafikk, men mer last i hvert fartøy og mer taktisk kjøring. Varene kan ha en kortere reise at de ikke må igjennom 3 plasser i stedet igjennom for eksempel bare 2. Men hvis det du skal ha ikke er i lokale butikker kan du for eksempel dra til en plass som har det på lager, men hvis de ikke har det kan du prøve å bestille fra det nærmeste stedet. Men dette er avhengig at alle gjør sin del. Dette gjelder ikke bare det å handle på nett, men alt vi gjør. Vi må tenke etisk når vi handler, også når du kjører BÆREKRAFTIG! Av alle som handler på nett handler 42% på mobil

Kilder: Elevkanalen

driva (<https://www.driva.no/nyheter/2017/06/09/Netthandel-og-konsekvenser-14846500.ece>)

LENKER TIL BLOGG 10. TRINN 2021:

Gaute Fossum:

<http://villreinforollhogna.simplesite.com>

Veni Rønning Skogli:

<http://innerbkrafter123br.simplesite.com/>

Hedda Bekken:

<http://baerekraftifjellet.simplesite.com>

Erik Frengstad:

innerdalenstories.simplesite.com

Kåre Fossum:

<http://baerekraft-i-fjellet.simplesite.com>

Lars Fossum:

<http://lars-blogg.simplesite.com>

